

13. BİLSEM sınıf öğretmenliği çerçeve programının yaratıcı düşünme becerileri bağlamında değerlendirilmesi

Abdulkadir SAĐLAM¹

Ömer ERBASAN²

Serkan ÇİFTÇİ³

APA: Sağlam, A. & Erbasan, Ö. & Çiftçi, S. (2022). BİLSEM sınıf öğretmenliği çerçeve programının yaratıcı düşünme becerileri bağlamında değerlendirilmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (29), 193-205. DOI: 10.29000/rumelide.1164058.

Öz

Araştırmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne hazırlanan, BİLSEM Destek Eğitim gruplarında öncelikle sınıf öğretmenleri tarafından uygulanmak üzere yayınlanan “Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı” kazanımlarının yaratıcı düşünme bağlamında değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda kitapta yer alan yaratıcı düşünme becerilerine hangi oranda yer verildiği ve bu becerilerin kitaptaki modüller içindeki dağılımı incelenmiştir. Araştırmada, doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analiz yöntemi tercih edilmiştir. İncelenen kitap Destek-1 ve Destek-2 olmak üzere 2 bölümden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda Destek-1 bölümünde bulunan 90 kazanımın 21’inin (%23.3), Destek-2 bölümünde bulunan 100 kazanımın 23’ünün (%23) yaratıcı düşünme becerisi ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Kitapta yer alan kazanımların özel yetenekli öğrencilerin problem çözme, üst düzey yaratıcı düşünme ve yaratıcı fikirlerini özgün ürünler tasarlayarak ortaya koyma gibi özelliklerinin desteklenmesi üzerinde yoğunlaştığı ancak sayıca yetersiz olduğu görülmüştür. Ayrıca kitapta yaratıcı düşünmeyle ilişkili kazanımların kitabın hem Destek-1 bölümünde hem de Destek-2 bölümünde “Düşünme Becerileri Modülü”nde yer aldığı görülmüştür. “Teknoloji, Tasarım, İnovasyon ve Girişimcilik Modülü”nde ise hem Destek-1 bölümünde hem de Destek-2 bölümünde çok az sayıda kazanım yaratıcı düşünme becerileri ile ilişkilendirilebilmiştir. Araştırma sonucunda özel yetenekliler için hazırlanan program ve kitaplarda yaratıcı düşünme becerileri bağlamındaki kazanımlara daha fazla yer verilmesi gerektiği, modüllerde de yaratıcı düşünme bağlamındaki kazanım sayılarının arttırılması ve bu kazanımlar doğrultusunda etkinliklerin planlanması gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Yaratıcı düşünme, özel yetenekli öğrenciler, ders kitabı, BİLSEM

Evaluation of BİLSEM primary classroom teaching framework curriculum in the context of creative thinking skills

Abstract

The aim of the study is to evaluate the achievements of the "Support Education Area Supplementary Course Material Book" prepared by the Ministry of National Education General Directorate of Special

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı (Van, Türkiye), saglam6888@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3023-5751 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 21.06.2022-kabul tarihi: 20.08.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1164058]

² Dr., Milli Eğitim Bakanlığı (Afyonkarahisar, Türkiye), omererbasan20@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7852-2747

³ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı (Van, Türkiye), serkanciftci65@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0949-1267

Education and Guidance Services and published to be applied primarily by classroom teachers in BILSEM Support Education groups in the context of creative thinking. In accordance with this purpose, the extent to which the creative thinking skills in the book are included and the distribution of these skills within the modules in the book are examined. In the research, the document review model has been used. In the analysis of the data, the content analysis method has been preferred. The book examined consists of 2 sections: Support-1 and Support-2. As a result of the research, it has been determined that 21 of the 90 achievements found in the Support-1 section (23.3%) and 23 of the 100 achievements found in the Support-2 section (23%) were related to creative thinking skills. It has been seen that the achievements in the book focused on supporting the characteristics of gifted students such as problem solving, high-level creative thinking and putting forward their creative ideas by designing original products, but they were insufficient in number. In addition, it has been seen that the achievements related to creative thinking were included in both the Support-1 section and the Support-2 section of the book in the "Thinking Skills Module". In the "Technology, Design, Innovation and Entrepreneurship Module", very few achievements in both the Support-1 section and the Support-2 section could be associated with creative thinking skills. As a result of the research, it can be suggested that the achievements in the context of creative thinking skills should be given more space in the programs and books prepared for the gifted and that the number of achievements in the context of creative thinking should be increased in the modules and activities should be planned in line with these achievements.

Keywords: Creative thinking, gifted students, textbook, BILSEM

Giriş

Bilgi çağında bilgi üreten, eleştirel düşünen, soru soran, yaratıcı düşünen insanların yetiştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu durum eğitimde yeni beklentilerin doğmasına neden olmuştur. Günümüzde eğitimin en önemli hedefi değişen ve gelişen koşullara uyum sağlayabilen, esnek, özgün ve yaratıcı düşünebilen bireyler yetiştirmektir.

Yaratıcı düşünme, özgün ve yeni ürünler ortaya çıkarabilmeyi, problemlere yeni çözümler bulabilmeyi ve sentez yapabilmeyi sağlayan önemli bir düşünme biçimidir. Yaratıcılık eleştirel bakıp yeni önerilerde bulunmaktadır. Aynı zamanda farklı olmak, yeni, özgün, sıra dışı olmak, sorunu görmek ve farklı çözümlerden yeni sonuçlar çıkarmaktır (Emir, 2001; Emir ve Bahar, 2003; Gök ve Erdoğan, 2011).

Yaratıcı düşünme, alanyazında üst düzey düşünme becerilerinden biri olarak belirtilmektedir. Maier (1937; aktaran Bıçakçı ve Baloğlu, 2018), üst düzey düşünmeyi öğrenilmiş ve tekrarlayan davranışlar yerine anlamlı ve üretken davranışlar sergilemek olarak belirtmiştir. Bu açıklama ile yaratıcılık ve diğer tüm üst düzey düşünme becerilerinin "yüksek" olarak derecelendirilebilmesi ve "iyi düşünme" olarak adlandırılabilmesi için kişide bir anlamlandırma eyleminin gerçekleşmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Brookhart, 2010). Sternberg'e (1984) göre yaratıcılık özelliklerinin ortaya çıkışında; anlama, hafıza, biliş, eleştirel düşünme, karar verme, değerlendirme ve farklı düşünme gibi birçok zihinsel süreç, işlem ve ürün bir araya gelmektedir. Günlük yaşamda bu üst düzey yaratıcı düşünme becerisini anlamlandıran ve eyleme dönüştürenlerin başında da özel yetenekli bireyler gelmektedir.

Özel yeteneklilerin en temel özelliklerinden biri yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmiş olmalarıdır (Sak, 2020). Renzulli (2005) yaratıcılığı, üstün zekânın gerekli bir unsuru olduğunu savunmuştur. Yaratıcılık, var olan bilgiler arasındaki ilişkileri kullanarak yeni bilgiler üretir. Yaratıcı

düşünme ve yaratıcılık aynı anlama gelmese de birbirinin yerine geçebilen iki kavram gibi görünmektedir. Yaratıcı düşünme esas olarak sadece zihinsel aktivite kaynaklı iken, yaratıcılık hem zihinsel aktiviteye hem de performansa dayalı aktivitelerden oluşur (Yeşilyurt, 2020). Yaratıcılık, var olan kalıpların dışına çıkmayı içerir. Yaratıcılık; kişiden kişiye farklılık gösteren bir özelliktir (Runco, 1996; Karataş ve Özcan, 2010) ve kişinin eğitim ortamı, sosyo-kültürel çevresi, ailesi ve akran çevresi gibi etmenler yaratıcılığı etkileyebilir. Bazı araştırmacılar yaratıcılığı zekânın bir parçası olarak görürken, bazıları da zekâyı yaratıcılığın bir parçası olarak görmektedir. Yaratıcılık ve zekâ arasında var olan ilişki genellikle eşik kuramı ile açıklanır (Torrance, 1962; Sak, 2020). Eşik kuramına göre, bir kişinin yaratıcı olabilmesi için belirli bir zekâ düzeyine sahip olması gerekir. Bazı bilimsel araştırmalarda yaratıcılık eşiğinin 120 IQ olduğu belirtilmiştir. Özel yeteneklilerin IQ değerleri de genel olarak 130 ve üzeri olarak kabul edilmektedir (Ataman, Dağlıoğlu ve şahin, 2014).

Marland Raporu (1972) özel yetenekli insanları genel zihinsel veya akademik beceri, yaratıcılık veya üretici düşünme yeteneği, liderlik potansiyeli, görsel veya sahne sanatları yeteneği ve psikomotor yetenekler açısından üst seviyede çalışan veya çalışabilecek kişiler olarak tanımlar. Renzulli (1978) ise bir kişinin özel yetenekli olarak tanımlanabilmesi için genel veya özel yeteneklerin, motivasyonun ve ortalamanın üzerinde yaratıcılığın kesişim noktasında olması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğrencilerin bireysel yeteneklerine uygun eğitimler alması ve bu yeteneklerini geliştirmeye yönelik etkinliklere katılması esastır. Türkiye’de belli sınavlardan/testlerden geçerek özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin destek eğitim aldıkları kurumların başında Bilim ve Sanat Merkezleri gelmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM), özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerini fark etmelerini, yeteneklerini geliştirip en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla kurulmuş destek eğitimi veren bağımsız bir özel eğitim kurumudur. Bu eğitim kurumları özgün proje, ürün ve üretimleri hayata geçirmek için proje bazlı, disiplinler arası, zenginleştirilmiş ve farklılaştırılmış, öğrencilerin yeteneklerine uygun eğitim programları uygulamakta ve eğitim faaliyetleri düzenlemektedir. BİLSEM'e kabul edilen öğrenciler sırasıyla uyum, destek eğitim, bireysel yeteneklerin fark edilmesi, özel yeteneklerin geliştirilmesi ile proje üretimi ve yönetimi programlarından geçerler. Programlar geliştirilirken üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine olanak sağlayan etkinliklerin uygulanmasını içerir. Ayrıca BİLSEM'de yürütölen tüm faaliyetlerin merkezinde üretim ve proje geliştirme hedefi yer almaktadır (MEB, 2019).

Bu programlardan biri olan Destek Eğitim Programı, uyum programını tamamlayan genel yetenek öğrencilerinin kazanması gereken temel becerilerin tüm disiplinlerle ilişkilendirilmesine dayanmaktadır (MEB, 2019). Destek eğitim programı BİLSEM'de 2. ve 3. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler için iki akademik yılı kapsar; 4. sınıfta BİLSEM'e kayıt yaptıran öğrenciler için bir akademik yıl geçerlidir. Program kendi içerisinde de Destek-1 ve Destek-2 şeklinde bölümlere ayrılır. 2. ve 3. sınıfta genel yetenek alanından BİLSEM'i kazanan öğrenciler ilk eğitim öğretim yılında Destek-1, ikinci eğitim öğretim yılında ise Destek-2 olarak adlandırılırlar. 4.sınıfta genel yetenek alanından BİLSEM'i kazanan öğrenci ise doğrudan Destek-2 olarak adlandırılır ve bu programın etkinlikleri uygulanır. Destek-1 programı öncelikle sınıf öğretmenleri tarafından yürütölmektedir. Yine Destek-2 programında da hem sınıf öğretmenleri hem de branş öğretmenleri görev alabilmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezleri özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde farklılaştırma ve zenginleştirme stratejilerini kullanan destek eğitim kurumlarıdır (Güçin, 2014). Farklılaştırılmış öğretim yöntemleri, özel yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi açısından öğrencileri gruplar halinde öğrenmeye teşvik edebilir.

Bireyselleştirilmiş öğrenme yöntemleri veya bağımsız öğrenme fırsatları oluşturulabilir (Tomlinson, 2001).

Bu merkezlerde kullanılan programlarda disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak modüler bir yapıda hazırlanmış ve çocuk merkezli bir öğrenme yaklaşımı uygulanmaktadır. Programlar hazırlanırken bireysel öğrenme ilkeleri esas alınmış, öğretmenlere lider ve rehber rolü verilmiştir. Ayrıca bu programlar, öğrencilere herhangi bir disiplinde derin veya ileri düzeyde beceri, bilgi, tutum ve davranışlar kazandırmayı, problem çözebilen, üretken, yaparak ve yaşayarak, soru sorarak ve araştırarak öğrenmelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda yönetmelikler de, öğretmenlere bir eğitim-öğretim planı hazırlama ve bu alanla ilgili kazanımlar için gerekli etkinlikleri belirleme görevini tanımlamaktadır (MEB, 2019). Bu kurumlarda çalışan öğretmenlere kılavuzluk etmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne çerçeve plan olarak da uygulanan yardımcı dokümanlar hazırlanmıştır. Bu yardımcı dokümanlar esnek olup BİLSEM’de çalışan öğretmenlere rehberlik etmektedir. Öğretmenler bu kaynakları temel alarak özel yetenekli öğrencilerin faydasına olabilecek, onların potansiyellerini daha üst seviyelere çıkarabilecek etkinlikler de gerçekleştirebilirler. Bu sayede özel yetenekli öğrencilerin sorgulama, eleştirme, problem çözme ve yaratıcı düşünme gibi becerilerinin gelişimi desteklenmektedir.

Yaratıcı düşünceyi geliştiren eğitim çalışmaları, bu eğitimin amacına ulaşmasında en önemli destekleyici unsurlardan biridir (Tok, 2008). Bu nedenle eğitim araştırmalarında kişilerin yaratıcı düşüncelerinin belirlenmesi, güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi ve buna göre eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi önemlidir. Ayrıca yaratıcı düşünme ve özel yetenekliler üzerinde çalışmış kişilerin bilgilerini güncellemek, paydaşlara konuya ilişkin genel bir bakış açısı kazandırmak ve fikir vermek gibi hedefler, araştırmanın literatüre katkısının önemini artırmaktadır.

Çalışmanın amacı

Çalışmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne hazırlanan BİLSEM Destek Eğitim gruplarında öncelikle sınıf öğretmenleri tarafından uygulanmak üzere 2022 yılının Mart ayında yayınlanan “Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı” kazanımlarının yaratıcı düşünme bağlamında değerlendirilmesidir.

Çalışmada bu ana amaç doğrultusunda şu alt problemlere yanıt aranacaktır:

1. Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabında yer alan kazanımlarda yaratıcı düşünme becerilerine hangi oranda yer verilmektedir?
2. Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabındaki kazanımlarda yer verilen yaratıcı düşünme becerilerinin modüller içindeki dağılımı ne şekildedir?

Yöntem

Çalışma nitel yöntemle desenlenmiş bir doküman incelemesi çalışmasıdır. Doküman incelemesi, incelemeye konu olan olgu veya durumlar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2020). Doküman incelemesi, mevcut veya yeni materyali kullanma yöntemidir (Scott ve Morrison, 2005). Bu tür araştırmalarda araştırmacı ihtiyaç duyduğu verileri gözlem ve

sorgulama yapmadan elde edebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2020). Doküman analizi sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılmaktadır ve önemli bir bilgi kaynağı olarak kabul edilmektedir. Bu araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne BİLSEM eğitim programlarında kullanılmak üzere öncelikle BİLSEM’lerde görev yapan sınıf öğretmenlerince kullanılacak olan “Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı” doküman olarak incelenmiştir.

İncelenen dokümanlar

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne BİLSEM eğitim programlarında kullanılmak üzere 28.03.2022 tarihinde etkinlik kitapları yayınlanmıştır. BİLSEM’lere özgü olarak "Bilişim Teknolojileri, Biyoloji, Coğrafya, Felsefe, Fen Bilimleri, Fizik, Görsel Sanatlar, İlköğretim Matematik, İngilizce, Müzik, Kimya, Lise Matematik, Rehberlik, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilimler, Tarih, Teknoloji Tasarım, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı" olmak üzere 19 farklı alanda hazırlanan yardımcı ders materyalleri etkinlik temelli olarak geliştirilmiştir.

Araştırma kapsamında yayınlanan kitaplar arasında yer alan ve öncelikle BİLSEM’lerde görev yapan sınıf öğretmenlerince kullanılacak olan “Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı” incelenmiştir. Kitap 425 sayfadan oluşmakta ve Destek-1 ve Destek-2 şeklinde ayrılmaktadır. Kitabın ilk 190 sayfası Destek-1, geri kalan kısmı ise Destek-2 programı şeklinde yapılandırılmıştır. Hem Destek-1 kitabı hem de Destek-2 kitabı modüller olarak biçimlendirilmiş olup her iki kitapta da (1) Karakter Eğitimi Modülü, (2) Düşünme Becerileri Modülü, (3) Bilimsel Araştırma Modülü ile (4) Teknoloji, Tasarım, İnovasyon ve Girişimcilik Modülü olmak üzere dörder modül yer almaktadır. Destek-1 ve Destek-2 kitapları, modüller altında yer alan temalar ve etkinlikler bağlamında farklılık göstermektedir. Her iki kitapta da modüllerin ilk sayfasında o modülün başlığı ile ilgili bilimsel kaynaklara dayandırılarak yaklaşık bir sayfa kuramsal açıklamalar yer almaktadır. Aynı durumun modüllerin altında yer alan temalar için de geçerli olduğu görülmektedir. Destek Eğitim Alanı Yardımcı Kitabı özel yetenekliler alanında çalışan akademisyen, öğretmen, alan uzmanı ve program geliştirme uzmanları tarafından hazırlanmıştır.

Veri analiz yöntemi

Verilerin analizinde içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak incelenen kitabın her bir bölümündeki modüller incelenmiştir. Daha sonra bu modüller altındaki etkinliklerde yer alan kazanımlar listelenmiştir. Listelenen kazanımlardan aynı olup da tekrar eden kazanımlar listeden çıkarılmıştır. Kazanımlardan yaratıcı düşünme becerileri bağlamında değerlendirilenler alan uzmanlarınca belirlenmiştir. Çalışmada yer alan kazanımların yaratıcı düşünme bağlamında değerlendirilmesi program geliştirme uzmanı olan 1 doçent ve 1 doktor öğretim üyesi, sınıf eğitiminde doktora mezunu 2 uzman ve özel yetenekliler alanında yayınlanmış çalışmalarını olan bir doktora öğrencisi tarafından yapılmıştır. Daha sonra uzmanların değerlendirmeleri neticesinde oluşan kazanım tabloları üzerinde uzlaşa sağlanıncaya kadar analizler devam etmiştir. Her bir programa ait etkinliklerde kazandırılması önerilen kazanımlar modüllere göre sınıflandırılmış ve kullanım yüzdeleri belirlenmiştir. Yaratıcı düşünme becerileri bağlamında değerlendirilen kazanımların modüller içerisindeki dağılımı verilerek analizler neticelendirilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen Destek Eğitim Alanı Yardımcı Materyali Kitabı'na yönelik ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. İlk önce kitabın modüllerinin, etkinlik ve kazanım sayılarının dağılımı verilmiş daha sonra alt problemlere ilişkin bulgular sunulmuştur.

Destek-1 ve Destek-2 bölümlerinin modülleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Destek eğitim alanı yardımcı ders materyali kitabının modülleri

Programlar	
Destek 1-Destek 2	
Modüller	Karakter Eğitimi Modülü
	Düşünme Becerileri Modülü
	Bilimsel Araştırma Modülü
	Teknoloji, Tasarım, İnovasyon ve Girişimcilik Modülü

Tablo 1'e bakıldığında hem Destek-1 bölümünün hem de Destek-2 bölümünün Karakter Eğitimi, Düşünme Becerileri, Bilimsel Araştırma ile Teknoloji, Tasarım, İnovasyon ve Girişimcilik Modülü olmak üzere dörder modülden oluştuğu görülmektedir.

İncelenen Destek Eğitim Alanı Yardımcı Materyali Kitabı'nın etkinlik ve kazanım sayıları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Destek eğitim alanı yardımcı ders materyali kitabının etkinlik ve kazanım dağılımı

Modüller	Destek 1		Destek 2	
	Etkinlik Sayısı	Kazanım Sayısı	Etkinlik Sayısı	Kazanım Sayısı
Karakter Eğitimi Modülü	11	38	13	31
Düşünme Becerileri Modülü	8	22	11	31
Bilimsel Araştırma Modülü	8	18	8	26
Teknoloji, Tasarım, İnovasyon ve Girişimcilik Modülü	5	12	4	12
TOPLAM	32	90	36	100

Tablo 2'ye bakıldığında kitabın Destek-1 bölümünde karakter eğitimi modülünde 11, düşünme becerileri modülünde 8, bilimsel araştırma modülünde 8 ve teknoloji, tasarım, inovasyon ve girişimcilik modülünde 5 olmak üzere toplam 32 etkinliğin yer aldığı görülmektedir. Yine kazanım sayılarında da Destek-1 bölümünde karakter eğitimi modülünde 38, düşünme becerileri modülünde 23, bilimsel araştırma modülünde 18 ve teknoloji, tasarım, inovasyon ve girişimcilik modülünde 12 olmak üzere toplam 90 farklı kazanım olduğu görülmektedir.

Destek-2 bölümünde karakter eğitimi modülünde 13, düşünme becerileri modülünde 11, bilimsel araştırma modülünde 8 ve teknoloji, tasarım, inovasyon ve girişimcilik modülünde 4 olmak üzere toplam 36 etkinliğin yer aldığı görülmektedir. Yine kazanım sayılarında da Destek-2 bölümünde karakter eğitimi modülünde 31, düşünme becerileri modülünde 31, bilimsel araştırma modülünde 26 ve

teknoloji, tasarım, inovasyon ve girişimcilik modulünde 12 olmak üzere toplam 100 farklı kazanım olduğu bilgisi Tablo 2’de yer almaktadır.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Çalışmanın birinci alt problemini “Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabında yer alan kazanımlarda yaratıcı düşünme becerilerine yer verilme durumu nedir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda kitabın Destek-1 ve Destek-2 bölümlerinde yaratıcı düşünme bağlamında yer verilen kazanımlar ortaya konulmuştur.

Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı Destek-1 ve Destek-2 de yer alan yaratıcı düşünme bağlamındaki kazanımların toplam kazanımlar içindeki oranı Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Destek eğitim alanı yardımcı ders materyali kitabı destek-1 ve destek-2 bölümlerinde yer alan yaratıcı düşünme bağlamındaki kazanımların toplam kazanımlar içindeki oranı

	Destek-1		Destek-2	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Yaratıcı düşünme bağlamındaki kazanım sayısı	21		23	
Toplam kazanım sayısı	90	23,3	100	23

Tablo 3 incelendiğinde Destek-1 bölümünde yaratıcı düşünme bağlamındaki kazanım sayısının 21, toplam kazanım sayısının ise 90 olduğu; bu bölümdeki yaratıcı düşünme becerisi bağlamındaki kazanım sayısının toplam kazanım sayısına oranının ise 23,3 olduğu görülmektedir. Yine Destek-2 bölümünün yaratıcı düşünme bağlamında değerlendirilebilecek olan kazanım sayısının 23, toplam kazanım sayısının 100 ve yaratıcı düşünme becerisi bağlamındaki kazanım sayısının toplam kazanım sayısına oranının ise % 23 olduğu görülmektedir.

Destek-1 bölümünde yaratıcı düşünme bağlamında yer verilen kazanımlar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Destek eğitim alanı yardımcı ders materyali kitabı destek-1 bölümünde yaratıcı düşünme bağlamında yer verilen kazanımlar

Kazanım
1 Verilen problem durumuna yönelik çözüm önerileri geliştirir.
2 Geliştirilen çözüm önerisine yönelik özgün ürün tasarlar.
3 Fen, matematik, teknoloji, mühendislik ve sanat alanları ile ilişkilendirerek bir ürün tasarlar.
4 Astronomi çalışmalarının önemini yansıtan özgün ürün tasarlar.
5 Astronomi alanında kullanılabilecek bir ürün tasarlar.
6 Yaratıcı düşünmenin boyutlarını tanımlar.
7 Okuduğu veya dinlediği/izlediği bir metinde yer alan yaratıcı düşünme boyutlarını fark eder.
8 Okuduğu veya dinlediği/izlediği bir metni yaratıcı düşünme boyutları açısından değerlendirir.
9 Yaratıcı düşünmenin önemini fark eder.
10 Çok sayıda, çeşitli ve sıra dışı fikirler üretir.
11 Var olan fikirlerden yola çıkarak yeni fikirler üretir.
12 Yaratıcı düşünmenin boyutlarını uygular.
13 Yaratıcı düşünmenin boyutlarına yönelik özgün ürünler tasarlar.

- 14 Yaratıcı düşünmenin olaylara ve durumlara farklı bakış açısı kazandırdığını fark eder.
- 15 Günlük hayatında yaşadığı sorunlara çözüm önerileri üretir.
- 16 Günlük hayatında yaşadığı sorunlara yönelik diğer insanlarda farkındalık oluşturacak özgün ürünler tasarlar.
- 17 Okuduğu veya dinlediği/izlediği metindeki problemlere çözüm önerileri geliştirir.
- 18 Günlük hayatında yer alan değerlere yönelik özgün ürünler tasarlar.
- 19 Millî ve manevi değerlere ilişkin özgün bir ürün tasarlar.
- 20 Ülkemizin millî değerlerini tanıtmaya yönelik özgün bir ürün tasarlar.
- 21 İstiklal Marşı'nın önemini anlatan farklı türlerde metin yazar.

Tablo 4'e bakıldığında Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı Destek-1 bölümünde yaratıcı düşünme becerileri bağlamında değerlendirilebilecek olan 21 farklı kazanımın yer aldığı görülmektedir.

İncelenen kitabın Destek-2 bölümünde yaratıcı düşünme bağlamında yer verilen kazanımlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Destek eğitim alanı yardımcı ders materyali kitabı destek-2 bölümünde yaratıcı düşünme bağlamında yer verilen kazanımlar

Kazanım	
1	Bilimsel terimlere yönelik özgün ürünler tasarlar.
2	Verilen durumla ilgili özgün ürün tasarlar.
3	Olay, olgu ve kavramlara yönelik deney tasarlar.
4	Düşüncelerini özgün ürünler yoluyla ifade eder.
5	Düşünmeyi geliştirmenin yollarını fark eder.
6	Düşünmenin önemini belirten özgün ürünler tasarlar.
7	Verilen konu ile ilgili özgün bir bilgilendirici metin yazar.
8	Mantıksal ve matematiksel düşünmede farklı stratejiler geliştirir.
9	Verilen problem durumuna tümevarımcı akıl yürütme sürecini uygular.
10	Verilen problem durumuna tümdengelimci akıl yürütme sürecini uygular.
11	Verilen yönergeye uygun örüntüler tasarlar.
12	Tasarım odaklı düşünme yaklaşımının aşamalarını bilir.
13	Tasarım odaklı düşünme yaklaşımının aşamalarını uygular.
14	Tasarım odaklı düşünme yaklaşımına uygun imalat yöntemlerini uygular.
15	Tasarım odaklı düşünme aşamalarını kullanarak özgün bir ürün geliştirir.
16	Çocuk Hakları Sözleşme maddelerine yönelik diğer çocuklarda farkındalık oluşturmak amacıyla özgün ürünler tasarlar.
17	Çocuk haklarına yönelik toplumda farkındalık oluşturacak özgün ürünler tasarlar.
18	Millî Mücadele Dönemi ve Atatürkçülük ile ilgili duygu ve düşüncelerini yansıtan özgün bir ürün ortaya koyar.
19	Günlük hayatında karşılaştığı problem durumlarına Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda çözüm önerileri geliştirir.
20	Etik dışı durumlarda ortaya çıkabilecek sorunlara çözüm önerileri getirir.
21	Etik değerlerin önemine yönelik özgün ürünler tasarlar.

- 22 Girişimcilik becerisinin özelliklerine yönelik özgün tasarımlar yapar.
23 Girişimcilik becerilerine ilişkin verilen problem durumuna yönelik çözüm önerileri geliştirir.

Tablo 5'e bakıldığında Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı Destek-2 bölümünde yaratıcı düşünme becerileri bağlamında değerlendirilebilecek olan 23 farklı kazanımın yer aldığı görülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin bulgular

Çalışmanın ikinci alt problemini “Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabındaki kazanımlarda yer verilen yaratıcı düşünme becerilerinin modüller içindeki dağılımı ne şekildedir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda kitabın Destek-1 ve Destek-2 bölümlerinde yaratıcı düşünme bağlamında yer verilen kazanımların modüller içindeki dağılımı ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Destek eğitim alanı yardımcı ders materyali kitabı destek-1 ve destek-2 bölümlerinde yaratıcı düşünme bağlamında yer verilen kazanımların modüller içindeki dağılımı

	Destek-1		Destek-2	
	Yaratıcı Düşünme Bağlamındaki Kazanım Sayısı	Toplam Kazanım Sayısı	Yaratıcı Düşünme Bağlamındaki Kazanım Sayısı	Toplam Kazanım Sayısı
Karakter Eğitimi Modülü	3	38	6	31
Düşünme Becerileri Modülü	12	22	12	31
Bilimsel Araştırma Modülü	5	18	3	26
Teknoloji, Tasarım, İnovasyon ve Girişimcilik Modülü	1	12	2	12

Tablo 6'ya bakıldığında incelenen Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabının Destek-1 bölümünde yaratıcı düşünme bağlamında yer verilen 21 kazanımın karakter eğitimi modülünde 3, düşünme becerileri modülünde 12, bilimsel araştırma modülünde 5 ve teknoloji, tasarım, inovasyon ve girişimcilik modülünde de 1 şeklinde dağılım gösterdiği görülmektedir.

Kazanımların Destek-2 bölümünde yer alan kazanımların modülleri içindeki dağılımına bakıldığında ise karakter eğitimi modülünde 6, düşünme becerileri modülünde 12, bilimsel araştırma modülünde 3 ve teknoloji, tasarım, inovasyon ve girişimcilik modülünde de 2 olmak üzere toplam 23 kazanımın dağılım gösterdiği görülmektedir.

Sonuç, tartışma ve öneriler

Yaratıcı düşünce insan hayatında çok önemli bir yer tutar. İnsanlar hayatlarını düşünerek yönetirler. Etkili düşünmeyi bilmek, insanların yaşamlarını olumlu bir düzeye yükseltmelerine önemli katkı sağlayacaktır. Toplumlara yön verecek kişiler olarak görülen özel yetenekli öğrencilerin en belirgin özelliklerinden biri de yaratıcı düşünceleri ve yaratıcılıklarını ürüne dönüştürmeleridir (Sak, 2020). Özel yetenekli öğrencilerin destek eğitim aldıkları kurumlar olan BİLSEM'lerde de bu öğrencilerin mevcut potansiyellerinin daha üst seviyelere ulaşması adına programlar uygulanmaktadır.

Bu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünce hazırlanan BİLSEM Destek Eğitim gruplarında öncelikle sınıf öğretmenleri tarafından uygulanmak üzere 2022 yılının Mart ayında yayınlanan “Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı” kazanımları yaratıcı düşünme bağlamında değerlendirilmesi nitel araştırma desenlerinden doküman analizi ile irdelenmiştir.

Çalışmada ele alınan Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı Destek-1 ve Destek-2 programlarına göre modüller şeklinde yapılandırılmış iki bölümden oluşmaktadır. Her iki bölümde de karakter eğitimi, düşünme becerileri, bilimsel araştırma ile teknoloji, tasarım, inovasyon ve girişimcilik modülleri olmak üzere dörder modül yer almakta olduğu görülmüştür. Bu modüllerin içerisinde ise alt temalar ve etkinliklerin bulunmaktadır. Destek-1 bölümünde 32 etkinlik ve bu etkinliklerle ilişkili 90 farklı kazanımın yer aldığı bulgulanmıştır. Yine Destek-2 bölümünde de 36 etkinlikle ilişkili olan toplam 100 farklı kazanımın yer aldığı araştırmada ortaya çıkmıştır.

İncelenen kitabın yaratıcı düşünme bağlamında değerlendirilebilecek olan kazanım sayısına bakıldığında ise Destek-1 bölümünde 21 kazanım yer aldığı ve bu rakamın Destek-1 bölümünde yer alan toplam kazanımların %23,3'üne denk geldiği tespit edilmiştir. Yine kitabın Destek-2 bölümünde de yaratıcı düşünme bağlamında değerlendirilebilecek olan 23 kazanımın yer aldığı, bu kazanımların Destek-2 bölümünde yer alan toplam kazanımın %23'ünü oluşturduğu görülmüştür.

Kitabın bölümlerinde yer alan kazanımların sıklıkla “..... ile ilgili özgün ürün tasarlar”, “ ..... problemine ilişkin çözüm önerileri geliştirir” ve “ ..... ilişkin yeni özgün fikirler ortaya koyar” şeklinde yer aldığı bulgulanmıştır. Bu anlamda kazanımların özel yetenekli öğrencilerin problem çözme, üst düzey yaratıcı düşünme ve yaratıcı fikirlerini özgün ürünler tasarlayarak ortaya koyma gibi özelliklerinin (Clark, 2015; Şahin, 2018; Sağlam, Baş ve Akyol, 2020; Akdağ, Köksal ve Ertekin, 2017) desteklenmesi üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Yapılan araştırmalarda (Bapoğlu, 2010; Hlasny, 2008; Sıdar, 2011; Mohamed, Maker ve Lubart, 2012) özel yetenekli öğrencilerin var olan yaratıcılık becerilerinin daha üst seviyelere çıkarılması adına yaratıcı becerilerinin desteklenmesine yönelik etkinliklere yer verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu anlamda çalışmada incelenen Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı'nda yer verilen yaratıcı düşünme becerileri bağlamındaki kazanımların yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. Yine Akkaş (2013) da BİLSEM'lerde uygulanmakta olan Uyum ve Destek programı etkinliklerinin özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık becerilerini olumlu anlamda etkilediği sonuçlarına ulaşarak bu çalışmada incelenen kitabın özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı düşünme becerisini geliştirme anlamında daha fazla kazanıma yer verilmesi gerektiği bulgusunu desteklemektedir. Bütün (2017) de çalışmasında özel yetenekli öğrencilere uygulanan eğitim programlarının onların yaratıcı düşünme ve yaratıcılık becerilerini geliştirdiği sonuçlarına ulaşarak özel yetenekli öğrencilere uygulanan programlarda yaratıcı düşünme ve yaratıcılık becerilerine daha fazla yer verilmesi gerektiği vurgusu yapmıştır. Yuvacı ve Dağhoğlu (2016), Köksal, Göğsu ve Kılıç (2017) ve Köksal, Göğsu ve Akkaya (2017) çalışmalarında bu çalışmadaki bulguyu destekler nitelikte özel yeteneklilerin gelişimi açısından yaratıcı düşünme becerilerini geliştirecek etkinliklere ve kazanımlara programlarda daha fazla yer ayrılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Çalışmanın Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabındaki kazanımlarda yer verilen yaratıcı düşünme becerilerinin modüller içindeki dağılımının ne şekilde olduğu da değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kitapta yaratıcı düşünme bağlamında yer verilen kazanımların kitabın hem

Destek-1 bölümünde hem de Destek-2 bölümünde “Düşünme Becerileri Modülü”nde yer aldığı görülmüştür. Destek-1 bölümünde ikinci sırada en fazla kazanıma yer verilen modülün “Bilimsel Araştırma Modülü” olduğu görülmekte iken; Destek-2 bölümünde ikinci sırada en fazla kazanıma yer verilen modülün “Karakter Eğitimi Modülü” olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. “Teknoloji, Tasarım, İnovasyon ve Girişimcilik Modülü”nde hem Destek-1 bölümünde hem de Destek-2 bölümünde çok az sayıda kazanım yaratıcı düşünme becerileri ile ilişkilendirilebilmiştir. Bu nedenle kitapta özellikle Karakter Eğitimi, Bilimsel Araştırma ile Teknoloji, Tasarım, İnovasyon ve Girişimcilik Modüllerinde yaratıcı düşünmeyle ilgili kazanım sayısının yetersiz olduğu söylenebilir. Çok sayıda araştırmada (Akkaş, 2013; Bütün, 2017; Hlasny, 2008) özel yetenekli öğrenciler için etkinliklerin yaratıcılık becerilerinin desteklenmesine yönelik olarak tasarlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne hazırlanan BİLSEM Destek Eğitim gruplarında öncelikle sınıf öğretmenleri tarafından uygulanmak üzere 2022 yılının Mart ayında yayınlanan “Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı” kazanımları yaratıcı düşünme bağlamında değerlendirilmesinin yapıldığı bu çalışmada kazanımların hem Destek-1 programı için hem de Destek-2 programı için oldukça yetersiz olduğu görülmüştür. Ayrıca var olan kazanımların Düşünme Becerileri Modülünde yoğunlaştığı, diğer modüllerde yaratıcı düşünme becerisine neredeyse hiç yer verilmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğretmenler, özellikle özel yetenekli öğrenciler için daha fazla öğrenme fırsatı yaratmalıdır. Öğrencilere yaratıcılığı teşvik etmenin yollarını bulmalıdır. Özel yetenekli öğretmenlerin ve onlar için hazırlanan etkinliklerin eğitim programlarını değiştirebilmeleri ve geliştirebilmeleri için yaratıcı olmaları gerekmektedir (Rejskind, 2000; aktaran Midilli, 2019). Bu konuda eğitimcilerin belirli sorumlulukları yerine getirmeleri gerekmektedir. Kişisel gelişim süreci, hedeflerin belirlenmesinde önemlidir. Eğitim planlanırken özel yetenekli öğrencilerin potansiyeli göz önünde bulundurulmalıdır. Böylece beceriler ile öğretim hizmeti arasında bir paralellik kurulur. Bu, öğrencilere potansiyellerini kullanma ve geliştirme fırsatı verir (Kontaş, 2015).

Çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak öncelikle BİLSEM’lerdeki sınıf öğretmenlerince çerçeve program olarak kullanılmakta olan “Destek Eğitim Alanı Yardımcı Ders Materyali Kitabı”nda yaratıcı düşünme becerileri bağlamındaki kazanımlara daha fazla yer verilmesi gerektiği, zengin bir eğitim ortamı hazırlayıp bu ortamda bütün çocukların kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bireysel ve grup etkinlikleri yoluyla üst düzey düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerini sağlayacak etkinliklere yer verilmesi gerektiği ve modüllerde de yaratıcı düşünme bağlamındaki kazanım sayılarının arttırılması ve bu kazanımlar doğrultusunda etkinliklerin planlanması gerektiği önerilerinde bulunulabilir. Yine araştırmacılar için de özel yeteneklilerin yaratıcılıklarının ya da diğer üst düzey düşünme becerilerinin akranlarıyla benzeşen ya da farklılaşan yönleri ortaya koymak amacıyla karşılaştırmalı çalışmalara yer verilebileceği, BİLSEM Yardımcı Ders Materyali kitaplarının farklı branşlarda eleştirel düşünme, dijital okuryazarlık gibi farklı değişkenlerle araştırmalarının yapılabileceği önerileri getirilebilir.

Kaynakça

- Akdağ, E. M., Köksal, M. S. ve Ertekin, P. (2017). Üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin fen öğrenmede zihinsel risk alma davranışlarının sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (2), 16-25.
- Akkaş, E. (2013). Bilim ve sanat merkezlerindeki uyum ve destek eğitimi programlarının üstün yeteneklilerde yaratıcılığa etkisi. *Üstün Yetenekliler Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi (UYAD)*, 1 (2), 108-116.

- Ataman, A., Dağlıoğlu, E. & Şahin, F. (2014). *Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler konusunda bilinmesi gerekenler*. Ataman, A. (Ed.). Vize Yayıncılık.
- Bapoğlu, S. S. (2010). *Üstün ve norma çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Bıçakçı, M. & Baloğlu, M. (2018). Türkiye’de özel yeteneklilerle yapılan araştırmalarda yaratıcılık. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 327-343. DOI: 10.17679/inuefd.481895.
- Brookhart, S. (2010). *How to assess higher order thinking skills in your classroom*. Alexandria, Virginia, USA: ASCD.
- Bütün, Ö. (2017). *Üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmeye yönelik programın etkililiği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Clark, B. (2015). *Üstün zekâlı olarak büyüme*. (Fatih Kaya ve Üzeyir Uğurlu, Çev.). Ankara: Nobel.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Emir, S. (2001). *Sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı düşünmenin erişiyeye ve kalıcılığa etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Emir, S. ve Bahar, M. (2003). Yaratıcılıkla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (1), 111-122.
- Gök, B. ve Erdoğan, T. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44 (2), 29-51.
- Güçin, G. (2014). *Türkiye’de üstün yetenekliler ve üstün zekâlılar alanında yapılmış akademik çalışmaların çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Hlasny, J. G. (2008). *Creativity: a comprasion of the gifted students*. Unpublished Doctoral Dissertation. Capella University, USA.
- Karataş, S. ve Özcan, S. (2010). Yaratıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine ve proje geliştirmelerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 225-243.
- Kontaş, T. (2015). *5-11 yaş arası çocukların zihin teorisi ve yaratıcılık yetenekleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Köksal, M. S., Göğsu, D. & Kılıç, O. (2017). Türkiye’de özel yeteneklilerin gelişimi hangi özellikler açısından sağlanmalı? Bir paydaşlar görüşü çalışması. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, 7(1), 2-18.
- Köksal, M.S., Göğsu, D. & Akkaya, G. (2017). Türkiye’de özel yeteneklilere neyi, nasıl öğretmeli ve nasıl değerlendirmeli?: Bir paydaşlar görüşü çalışması. *International Journal of Turkish Educational Sciences*, 5(9), 190-203.
- Marland, S. P., Jr. (1972). *Education of the gifted and talented: Report to the Congress of the United States by the U.S. Commissioner of Education and background papers submitted to the U.S. Office of Education*. 2 vols (Government Documents, Y4.L 11/2: G36). Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- MEB, (2019). MEB Bilim Sanat Merkezi Yönergesi. 14.04.2022 tarihinde https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf sitesinden alınmıştır.
- Midilli, M. (2019). *Özel yetenekli ilkökul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ordu Üniversitesi.
- Mohamed, A., Maker, C. J. & Lubart, T. (2012). Exploring the domain specificity of creativity in children: the relationship between a non-verbal creative production test and creative problem-solving activities. *Turkish Journal of Giftedness and Education*, 2(2), 84-101.

- Rejskind, G. (2000). TAG teachers: only the creative need apply. *Roeper Review*, 22(3), 153-157.
- Renzulli, J. S. (1978). What makes giftedness?: Reexamining a definition. *Phi Delta Kappan*, 92(8), 81-88. doi:10.1177/003172171109200821.
- Renzulli, J. S. (2005). The tree-ring conception of giftedness: A developmental model for promoting creative productivity. In R. J. Sternberg & J.E. Davidson (Eds.), *Conseption of giftedness* (2.nd ed., pp. 266-279). New York: Cambridge University Press.
- Runco, M. (1996). Personel creativity: Definition and developmental issues. *New Directions for Child Development*, 72.
- Sağlam, A., Baş, Ö. & Akyol, H. (2020). Kelime Tekrar Tekniğinin Üçüncü Sınıf Özel Yetenekli Öğrencilerin Akıcı Okuma Düzeylerine Etkisi. *Journal of History School*, 46, 1605-1629.
- Sak, U. (2020). *Yaratıcılık gelişimi ve eğitimi*. Ankara: Vizetek.
- Sıdar, R. (2011). *Bilim sanat merkezinde okuyan öğrencilerin yaratıcılıklarının problem çözme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Niğe Üniversitesi.
- Sternberg, R. J. (1984). What should intelligence tests test? Implications of a triarchic theory of intelligence for intelligence testing. *Educational Researcher*, 13, 5-15.
- Şahin, F. (2018). *Özel yetenekli öğrenciler ve eğitimi* (Edt.). Ankara: Anı yayıncılık.
- Tok, E. (2008). *Düşünme becerileri eğitimi programının okul öncesi öğretmen adaylarının eleştirel, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi.
- Torrance, E.P. (1962). *Guiding creative talent*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Tomlinson, C.A. (2001). Differentiated instruction in the regular classroom: What does it mean? How does it look?. *Understanding Our Gifted*, 14(1), 3-6.
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *OPUS-Uluslar arası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15 (25), 3874-3915. DOI: 10.26466/opus.662721.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2020). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Kitapevi.
- Yuvacı, Z., & Dağlıoğlu, H. E. (2016). Okul öncesi dönem üstün yetenekli çocukların yaratıcılıklarını desteklemede öğretmene düşen görevler ve etkinlik örnekleri. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 8(1), 39-61.